

Västra Götalands bedömning av finanskrisens effekter på små och medelstora företags kapitalförsörjning

Mot bakgrund av Näringsdepartementets förfrågan om finansieringssituationen för små- och medelstora företag (SME), har Västra Götalandsregionen inhämtat uppgifter från flera aktörer som har regelbunden kontakt med företagen i dessa frågor. Uppgifter har efterfrågats från Almi Väst, Företagarna, Svenskt Näringsliv, Västsvenska Industri- och Handelskammaren samt branschorganisationen för fordonsindustrins underleverantörer, Fordonskomponentgruppen.

En sammanfattning av inkomna uppgifter redovisas nedan. Rapporten avslutas med Samordningsmännens samlade bedömning.

1.) Hur har företagens möjligheter att få banklån och krediter förändrats i din region de senaste 12 månaderna?

Flera faktorer har lett till att företagen har svårare att få krediter idag. För Västra Götalands del bedöms orsakerna vara:

- i) Fordonskrisen drabbar både fordonsföretag och underleverantörer. Vissa företag upplever att banker har "policybeslut" att inte låna ut till fordonsindustrin.
- ii) Finanskrisen har gjort bankerna mycket försiktiga och ökat kostnaderna för krediter
- iii) Global lågkonjunktur drabbar näringslivet generellt och leder till att företagskunder bedöms som större risker
- iv) Hög belåningsgrad i många företag förstärker också riskbedömningen

2.) Är bristande tillgång på banklån och krediter är ett problem för företagen i din region?

De tillfrågade organisationerna svarar jakande på denna fråga. I de olika undersökningar som vi tagit del av, i organisationernas svar på Näringsdepartementets frågor samt enligt bankernas egna bedömningar konstateras att "lånevillkoren har skärpts för företagskunder", trots sänkt ränta och regeringens insatser för kreditmarknaden.

Almis företagsbarometer visar t ex att över 40 procent av företagen anser att bankernas kreditvillkor till nya företag har skärpts mellan mars och april 2009, medan 51 procent anser att villkoren är oförändrade. Signalerna som kommit in till oss är att bankerna är mer benägna att "vårda" befintliga kunder och att "tröskeln är högre" för nya företag. I Almis Låneindikator för mars 2009 bekräftas situationen för nya företag av bankerna själva.

Bilden förstärks av Företagarnas enkät "Småföretag i kris". Andelen företag som fått sina krediter helt eller delvis uppsagda har fördubblats sedan december 2008.

3a.) Är situationen särskilt problematisk inom vissa verksamheter/branscher?

De organisationer som svarat på vår förfrågan anser att problemen är stora och växande inom alla branscher, men att det är särskilt påtagliga inom fordonsindustri liksom tillverkningsindustri i stort. Även byggindustrin pekas ut som en särskilt drabbad bransch.

Inom fordonsindustrin som är av strategisk betydelse för Västra Götaland kan vi konstatera att sexton företag drabbats av konkurser och rekonstruktioner. Den enskilt viktigaste orsaken till detta är den tvärbromsning av efterfrågan som skett som i sin tur leder till akuta svårigheter med kassaflöde och likviditet. Bankerna eller andra kreditinstitut har inte fungerat som långgivare för de drabbade företagen i den uppkomna situationen. Konsekvenserna av denna situation är att 18 200 personer varslats fram till 20 maj.

3b.) Gäller problemen såväl stora som små och medelstora företag?

När det gäller krediter till SME är det uppenbart att krediterna är en tilltagande flaskhals för SME. 44 procent av de tillfrågade företagen i Almis barometer upplevde en skärpt inställning hos bankernas till SME mellan mars och april medan drygt 45 procent ansåg att kreditbedömningen var oförändrad. Många SME anser att de större företagen fått en plats "före i kön", sedan de "kommit hem" till den svenska kreditmarknaden.

En företagskategori som pekas ut som särskilt drabbad av kreditproblematiken är medelstora företag med hög belåning. Det handlar ofta om företag som ägs av riskkapitalbolag.

3c.) Upplevs problemen vara särskilt stora bland företag i din region jämfört med de flesta andra regioner?

Vid en jämförelse mellan företag i Västra Götaland och landet i övrigt, som gjordes av Svenskt Näringsliv i mars, ansåg 52 procent av de tillfrågade företagen i Västra Götaland att bankerna blivit "stramare", medan andelen i riket som helhet var 45 procent. Undersökningen byggde på uppgifter från över 400 företag i Västra Götaland.

4.) Har ni goda exempel på regionala eller lokala initiativ och insatser i syfte att förbättra företagens finansieringssituation i din region?

Bedömningen är att Almi gör angelägna insatser för små- och medelstora företag, vilket är viktigt mot bakgrund av att bankernas engagemang minskat. Utökningen av kreditramarna och kapitaltillskottet har inneburit att Almi fått resurser att spela en större roll. Almis andel av krediterna har därmed ökat jämfört med tidigare. Krisen har även lett till ökad samverkan mellan bankerna och Almi.

Samtidigt finns det exempel på företag som hamnat i "ingenmansland". De omfattas inte av Almis regelverk trots att deras behov är liknande. Flera uppgiftslämnare anser att denna kategori företag, som ofta har kopplingar till fordonsindustrin, borde ingå i kommande insatser (se punkt 7 nedan).

Den satsning som Västra Götalandsregionen gjort tillsammans med bl.a. Business Region Göteborg och Almi Företagspartner på den s.k. Företagsakuten har också visat sig framgångsrik. Ett stort antal företag har fått rådgivning vilket lett till färre konkurser.

5.) Övriga synpunkter och erfarenheter angående den regionala situationen med avseende på företagsfinansiering?

Som vi visat drabbar kreditåtstramningen företag med likviditetsproblem. Men vi vill också framhålla att även nyinvesteringar riskerar att hållas tillbaka, enligt uppgifter från tillfrågade organisationer. Det gäller inte bara företag som saknar historiska bankförbindelser. Det finns även exempel på etablerade företag som fått svårigheter att få tillgång till investeringskapital för sina projekt. Det är angeläget att denna situation undersöks närmare.

6.) Samordnarnas bedömning angående den regionala situationen med avseende på företagsfinansiering

Underlaget som tillställts samordningsmännen i Västra Götaland visar att den ekonomiska och finansiella krisen ingalunda gett med sig. Tvärtom tycks creditsituationen snarare ha förvärrats genom att bankerna visar än större återhållsamhet i kreditgivning till näringslivet. Det gäller krediter till nya företag, till små och medelstora företag samt inte minst krediter till företag som har kopplingar till fordonsindustrin.

Trots att Regeringen och Riksbanken vidtagit flera åtgärder som syftar till att underlätta kreditgivning samt liberalisera kreditvillkoren har näringslivet uppfattningen att återhållsamheten med lån till företag består och till och med ökar på vissa områden. I en enkät som Almi gjort bland bankerna framgår det även att flera av bankerna själva bedömer att villkoren har skärpts för företagskunder.

Flera av de västsvenska företag som påverkas av kreditåtstramningen har ställt hoppet till undsättningslånen. De inrättades för företag i fordonsindustrin som står inför akut likviditetskris. Dock har inga undsättningslån utbetalats hittills, trots att syftet med lånen var att förhindra en dominoeffekt med konkurser bland underleverantörerna till fordonstillverkarna.

Vår bedömning är att detta verktyg eller motsvarande instrument omgående måste tas i bruk för att inte ytterligare arbetstillfällen skall försvinna som en följd av de exceptionella, men övergående, förhållandena inom fordonssektorn.

För att underlätta haneringen av lån till företag som befinner sig i akut likviditetskris, företrädesvis inom fordonssektorn, upprepar vi därför vårt förslag att Almi bör ges ett utökat uppdrag så att deras mandat även omfattar företag som är större än 250 anställda.

Mot bakgrund av att kreditgivningen till företagen är fortsatt återhållsam och i vissa fall har blivit ännu stramare, vill vi uppmärksamma Regeringen på att det kan finnas behov av ytterligare resurser till Almi. Underlaget visar att Almi i ökande utsträckning fungerar som ett viktigt komplement för bankerna under lågkonjunkturen. Samtidigt som det är en oroande utveckling som inte får äventyra den grundläggande rollfördelningen, så har vi sett att Almi kan göra viktiga insatser tills förhållandena på kreditmarknaden normaliserats. Det är viktigt att Almis utrymme kan upprätthållas och till och med utökas där det är befogat.

Kent Johansson
Regionråd, Västra Götalandsregionen

Lars Bäckström
Landshövding, Västra Götalands län